

<https://printo.it/pediatric-rheumatology/SI/intro>

Juvenilni Idiopatski Artritis

Različica

1. KAJ JE JIA

1.1. Kaj je to?

Juvenilni idiopatski artritis (JIA) je kronična bolezen, za katero je značilno dolgotrajno vnetje sklepov. Značilni znaki sklepnega vnetja so bolečina, oteklina in omejena gibljivost v sklepu. "Idiopatski" pomeni, da ne poznamo natančnega vzroka bolezni, "juvenilni" pa v tem primeru pomeni, da se simptomi bolezni pojavijo pred 16. letom starosti.

1.2 Kaj pomeni, da je bolezen kronična?

Za bolezen rečemo, da je kronična, ko pravilno zdravljenje ne privede do takojšnje ozdravitve, vendar izboljša simptome in izvide laboratorijskih preiskav.

To tudi pomeni, da je ob postavitvi diagnoze nemogoče napovedati, kako dolgo bo otrok bolan.

1.3 Kako pogosta je ta bolezen?

JIA je redka bolezen, ki prizadene približno 1-2 posameznika na 1.000 otrok.

1.4 Kaj je vzrok bolezni?

Imunski sistem nas varuje pred okužbami, ki jih povzročajo različni mikrobi kot npr. virusi in bakterije. Sposoben je ločiti, kaj je našemu telesu tuje in nevarno ter je potrebno uničiti, in kaj je telesu lastna snov. Domnevamo, da je kronični artritis posledica nepravilnega imunskega

---

odziva, ki deloma izgubi sposobnost ločevanja med "tujimi" in "lastnimi" celicami ter zato napade dele lastnega telesa, kar privede do vnetja (npr. sklepne ovojnice). Zaradi tega bolezni kot je JIA, imenujemo "avtoimunske", kar pomeni, da imunski sistem deluje proti lastnemu telesu.

Podobno kot za večino drugih kroničnih vnetnih bolezni, natančni mehanizem, ki povzroča JIA še ni znan.

1.5 Ali je bolezen dedna?

JIA ni dedna bolezen, ker se ne prenaša neposredno s staršev na njihove otroke. Nekateri genetski kazalci, ki še vedno v veliki meri niso odkriti, kažejo na povečano nagnjenost k razvoju bolezni. Za razvoj bolezni mora biti prisotnih več dejavnikov, kar pomeni, da je bolezen posledica sočasnega vpliva tako dedne nagnjenosti, kot izpostavljenosti določenim dejavnikom iz okolja (verjetno okužbam). Tudi kadar je v družini genetska nagnjenost za razvoj bolezni, le redko zbolita dva otroka iz iste družine.

1.6 Kako postavimo diagnozo bolezni?

Diagnozo JIA postavimo ob prisotnem dolgotrajnem artritisu, kjer smo z natančno anamnezo, kliničnim pregledom in laboratorijskimi preiskavami izključili ostale bolezni.

Za JIA je značilno, da se bolezen začne pred 16. letom starosti, da simptomi trajajo več kot 6 tednov in da so bile izključene vse ostale znane bolezni, ki lahko povzročijo artritis.

Razlog za 6. tedensko obdobje spremljanja je izključitev ostalih, prehodnih oblik artritisa, ki se lahko pojavijo po prebolelih različnih okužbah. Z izrazom JIA označujemo vse oblike dolgotrajnega artritisa, pri katerih ne poznamo vzroka in ki se začnejo v otroštvu.

JIA predstavlja večjo skupino bolezni, znotraj katere ločimo več različnih oblik artritisa (glej spodaj).

1.7 Kaj se zgodi s sklepi?

Sinovijalna ovojnica, ki obdaja sklepe in je ponavadi zelo tanka, postane pri vnetju sklepov debelejša in prežeta z vnetnimi celicami, poleg tega pa se poveča tudi količina sinovijalne tekočine znotraj sklepa. To

---

povzroči oteklino, bolečino in omejeno gibljivost v sklepu. Značilni znak vnetja sklepov je okorelost, ki se pojavi po daljšem počitku in je najbolj izrazita zjutraj (jutranja okorelost).

Otrok pogosto poskuša zmanjšati bolečino s tem, da drži sklep deloma pokrčen. To imenujemo "antalgični položaj", ker je v tem položaju bolečina v sklepu najmanjša. Če ostane sklep v takšnem položaju dalj časa (običajno več kot 1 mesec), nepravilni položaj povzroči skrčenje (kontrakture) mišic in kit ter privede do fleksijske deformacije sklepa (sklep v skrčenem položaju).

Če sklepnega vnetja ne zdravimo pravilno, lahko pride do okvare preko dveh glavnih mehanizmov: sinovijalna ovojnica postane zelo zadebeljena (nastane tako imenovani sinovijalni panus) in zaradi sproščanja različnih snovi povzroči okvare sklepnega hrustanca in kosti. Na rentgenskih posnetkih so okvare vidne kot razjede na kosti, ki jih imenujemo erozije. Dolgotrajno držanje sklepa v antalgičnem položaju povzroči mišično atrofijo (zmanjšanje mišične mase) ter prekomerno raztegnitev ali skrčenje mišic in mehkih tkiv, kar vodi v deformacijo sklepa v skrčenem položaju.